

TUOTTAVUUS- JA TALOUDELLISUUSOHJELMA

Tausta

Valtioneuvosto on 6.3.2025 yleisistunnossaan päättänyt hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 15 §:n 3 momentin nojalla Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen lainanottovaltuudeksi vuodelle 2025 yhteensä 28 580 000 euroa. Päätöksen yhtenä ehtona on, että hyvinvointialueen tulee päivittää laatimansa tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma ja käynnistää sen toimeenpano. Päätöstekstin mukaan:

Hyvinvointialueen tulee päivittää vuosittaiset sopeutustoimet sisältävän talouden tasapainottamisohjelmansa, joka varmistaa hyvinvointialueen lainanhoitokyvyn ja mahdollisuuden järjestää lakisääteiset palvelut. Ohjelman tulee sisältää vuosittaiset rahamääräiset lainanhoitokykyä kuvaavat tavoitteet, joiden toteutumista on mahdollista seurata. Ohjelma ja muut tarpeelliset tiedot tulee toimittaa valtiovarainministeriölle 30.4.2025 mennessä. Valtiovarainministeriö voi hylätä ohjelman tai edellyttää ohjelman täydentämistä, jos on todennäköistä, että ohjelma ei ole riittävä lainanhoitokyvyn varmistamiseksi. Ilmoitus ohjelman hylkäämisestä tai tarpeesta täydentää ohjelmaa tulee antaa hyvinvointialueelle 15.5.2025 mennessä. Hyvinvointialue voi täydentää ohjelmaa valtiovarainministeriön käsittelyn perusteella 15.6.2025 mennessä. Hyvinvointialue raportoi ohjelman toteutumisesta puolivuositain valtiovarainministeriölle.

Laki hyvinvointialueista 115 § mukaan ” taloussuunnitelma on laadittava siten, että se on tasapainossa tai ylijäämäinen viimeistään toisen talousarviovuotta seuraavan vuoden päättyessä. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä.” Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma on laadittu siten, että alijäämä katetaan vuoden 2028 loppuun mennessä, sillä alijäämän kattaminen lainsäädännön edellyttämässä aikataulussa vaarantaa lakisääteisten palvelujen järjestämisen. Ohjelma sisältää talouden sopeuttamistoimenpiteitä 66 Me vuoden 2027 loppuun, jolloin vuosien 2023 ja 2024 alijäämä saadaan katetuksi. Jotta alijäämä saadaan täysin katettua, tarvitaan vuonna 2028 vielä talouden sopeuttamistoimenpiteitä 18,5 Me.

Keskeiset johtopäätökset tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmasta

Keski-Uudenmaan hyvinvointialue on laatinut päivitetyn tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman (myöhemmin ”ohjelma”) Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti. Ohjelmaa toteuttamalla Keski-Uudenmaan hyvinvointialue saavuttaa taloudellisen

tasapainon vuosittaisessa tarkastelussa (tuloslaskelmataso) vuonna 2028. Keski-Uudenmaan hyvinvointialue on kattanut taseeseen kertyneen kumulatiivisen alijäämän 133,1 Me sekä alustavan vuoden 2025 tilinpäätösennusteen mukaisen alijäämän (13,3 Me) tasapainottaen taloutensa siten, että alijäämät on katettu vuonna 2028. *Ohjelman* mukainen talouskehitys turvaa Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen lainanhoitokyvyn sekä maksuvalmiuden sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

Ohjelmaa arvioitaessa on huomioitava, että Keski-Uudenmaalla on tehty jo usean vuoden aikana talouden tasapainottamiseen tähtääviä toimia hyvinvointialuetta edeltäneen palveluiden järjestämisestä vastanneen kuntayhtymän aikana. Lisäksi Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen tarveperusteinen rahoitus on jo lähtökohtaisesti alemmalla tasolla verrattuna suurimpaan osaan muita hyvinvointialueita, esimerkiksi vuoden 2025 valtionrahoitus on asukasta kohden Keski-Uudellamaalla toiseksi alin. Alustavien rahoituslakiin suunniteltujen muutosten mukaan Keski-Uudenmaan rahoitus on edelleen vähenemässä suhteessa muihin hyvinvointialueisiin. Lisäksi rahoituksen siirtymätasauksen väheneminen korostaa pysyvien talouden tasapainottamistoimenpiteiden tärkeyttä. Taloudellista haastetta aiheuttaa myös Uudenmaan erillisratkaisu, jossa hyvinvointialueen on tasapainoteltava peruspalvelujen ja erikoissairaanhoidon kustannusten kohdentamisessa.

Lisäksi voidaan todeta, että Keski-Uudenmaan hyvinvointialueella peritään palveluista kulloinkin voimassa olevat Valtioneuvoston vahvistamat enimmäismääräiset maksut, mikä lisää alueen asukkaiden maksurasitusta lakisääteisistä palveluista.

Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen 4.4.2024 hyväksymässä tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmassa arvioitiin kumulatiiviseksi tasapainottamistarpeeksi noin 63 Me vuoteen 2026 mennessä. Ohjelma sisälsi vähennyksiä henkilöstömenoihin (14 Me), palvelujen ostoihin (11,6 Me), avustuksiin, aineisiin ja tarvikkeisiin (3 Me), erikoissairaanhoidon (16,6 Me), kehittämistoimenpiteisiin (16,7 Me) sekä tulojen lisäystä (1,4 Me).

Edellä mainittuja tavoitteita on nyt laaditussa ohjelmassa päivitetty toimenpiteiden sekä alijäämän kattamisaikataulun suhteen. Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma sisältää seuraavat taloutta tasapainottavat toimenpiteet vuosille 2025 - 2027

- 43,2 Me henkilöstömenot
- 20,6 Me palvelut ja tarvikkeet
- 2,6 Me palvelujen verkosto

Lisäksi vuodelle 2028 kohdistuvat myöhemmin määriteltävät 18,5 Me toimenpiteet.

Tasapainottavat toimenpiteet lisäävät alueen asukkaiden palveluvelkaa, supistavat palvelujen verkostoa ja vaikeuttavat hoidon saatavuutta sekä lyhyellä, että pitkällä aikavälillä.

Vaikutusten ennakkoarviointi

Vaikutukset	Sopeutus vuosina 2025 – 2027, alijäämä katettu vuoden 2028 loppuun mennessä
Asiakas/Asukas	• Palvelutasossa vaihtelua lomautusten johdosta usean vuoden ajan (2027– 2028). Palvelutaso lakisäänteisellä tasolla. • Lääkäri- ja hoitajapalvelujen fyysisen sijainnin siirtyminen kauemmas voi aiheuttaa turvattomuuden tunnetta, palveluihin pääsy oikea-aikaisesti luo turvallisuutta • Laaja digipalvelutarjonta lisää yhdenvertaisuutta • Henkilöstömäärä ei riitä nykyisen laajuisen palvelujen verkoston ylläpitoon. • Palveluiden mahdollinen jonoutuminen • Lähipalvelut edelleen kaikkien tavoitettavissa • Merkittäviä muutoksia palvelujen verkostossa • Pitkäaikainen palvelutason lasku lomautuksista johtuen
Talous	• 66 M€ sopeutus vuosien 2025 – 2027 aikana • 84,5M€ sopeutus vuosien 2028 – 2028 aikana • Sopeutus etupainotteisesti • Talous tasapainossa 2028, mikäli vuosina 2025, 2026 ja 2027 onnistutaan. • Edellyttää 7,2M€ lisävähennystä palveluihin vuonna 2026-2027 • Edellyttää 18,5M€ lisävähennystä vuonna 2028
Henkilöstö	• Suuret henkilöstövähennykset edellyttävät laajasti uusien toimintamallien käyttöönottoa. • Edellyttää 90 HTV lisävähennystä vuonna 2027 • Lomapalkkavelka pyritään minimoidaan vuoden 2025 aikana, pitämällä kertyneet lomapäivät pois. • Keskittyminen välittömän työajan maksimointiin. • Henkilöstön riittävyys varmistettu palveluketjuilla ja supistetulla toimipisteverkolla. • Uusia työntekijärooleja ja työnteon malleja. • Pitkäkestoiset sopeutustoimenpiteet vaikuttavat työtyytyväisyyteen (2025 – 2027) • Uuden henkilöstön rekrytointi sopeutustoimista johtuen käytännössä mahdotonta.
Ympäristö	• Ei merkittäviä ympäristövaikutuksia
HYTE	• Asukastyöpajoja ja työyhteisösovittelua työyhteisöille vähennetään. • Osallistuminen kuntien yhdyspintatoimintaa vähenee. Järjestöyhteistyö supistuu nykyisestä.
Muu	• Sisäisten palvelujen kehittäminen hidastuu ja palvelujen omistaja vastaa entistä vahvemmin palvelujen kehittämisestä ilman tukea. • Keskitetty hankehallinta ja kokonaiskehittämisen malli loppuvat. • Ulkoisten rahoitushakujen hallinnoinnin resurssi vähenee

Ohjelman toteutukseen liittyvät riskit

Ohjelman suurimmat riskit liittyvät laskentaan sekä toiminnan tehostamiseen liittyviin oletuksiin. Useamman vuoden tarkastelu toimintatuottojen, valtion rahoituksen ja toimintakulujen (sis. poistot ja rahoituksen erät) kehityksen osalta tuo laskentaan epävarmuutta.

Talouden tasapainottamisohjelma ei vaaranna Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen strategian ja palvelustrategian toteuttamista pitkällä aikavälillä tarkasteltuna. Sen sijaan lyhyellä aikavälillä on riski lakisääteisten palvelujen riittämättömyydestä.

Keski-Uudenmaan hyvinvointialueella on hyvinvointialueen strategian neljään tavoitteeseen perustuva hyvinvointialueohjelma. Hyvinvointialueohjelma toimeenpanee osaltaan hyvinvointialueen tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmaa. Se sisältää mm. keskeiset palvelujen, palvelurakenteen ja palveluverkon ja digitaalisten ratkaisujen kehittämistoimenpiteet, joilla tähdätään parempaan kustannusvaikuttavuuteen. Ohjelma sisältää myös henkilöstön osaamisen, organisaatiokulttuurin ja johtamisen uudistamisen toimenpiteet.

Hyvinvointialueohjelman tavoitteille on laadittu toimeenpanoa tukevia ohjelmia ja suunnitelmia. Näistä keskeisiä ovat mm. palvelujen verkostosuunnitelma ja sen toimeenpanosuunnitelma, joiden päivittäminen on jatkuva prosessi. Lisäksi hyvinvointialueohjelman toimeenpanoa tukee henkilöstöohjelma, kehittämishankkeet, toimitilaohjelma sekä tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toimenpiteet.

Hyvinvointialueohjelman toimeenpanoa seurataan säännöllisesti.

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toteuttamiseen liittyen voidaan tunnistaa seuraavia riskejä:

- uudistumista ei saada toteutettua riittävän nopeasti (kansallinen palvelureformi ei etene, valtion ohjaus ei tue riittävästi uudistumista, hyvinvointialueella riittämätön muutosten vaatima toimeenpanokyky)
- palvelutarpeen kasvun pysyminen ennustetulla tasolla. Kasvu kohdistuu erityisesti ikääntyneen väestön palveluihin.
- henkilöstön saatavuus tietyillä ammattialoilla ja nopea henkilöstön eläköitymistähti, minkä vuoksi joudutaan käyttämään vuokrahenkilöstöä
- kehittämistoimien ennustettu kustannusvaikuttavuus, erityisesti erikoissairaanhoidon ja peruspalvelujen rajapinnassa.
- tilinpäätösennuste 2025 tai talousarvio 2026 poikkeavat oleellisesti ennustetusta tasosta
- HUS -yhtymän säästötoimenpiteiden vaikutukset
- yleisen hintatason synnyttämä kulujen kasvuvauhti, joka on suurempi kuin hyvinvointialueindeksin kautta valtion rahoituksessa huomioitu. Keski-Uudenmaan hyvinvointialueella tehty palkkaharmonisaatio on nostanut henkilöstömenoja merkittävästi.
- muutaman vuoden tarkastelujaksolla alueen asukkaiden merkittävästi suurempi palvelutarve kuin mikä on tarveperusteisen rahoituksen pohjana
- digitaalisten palvelujen kehittämisvauhti
- mahdollisia muita poikkeuksellisia tapahtumia.
- säästöt edellyttävät merkittäviä henkilötyövuosivähennyksiä, mikä aiheuttaa riskin asiakkaille tuotettavien palvelujen saatavuuteen ja henkilöstön jaksamiselle.

Tuloslaskelmaennusteen taustaoletukset

- Laskennan pohjana on alustava tilinpäätösennuste 2025
- Huomioitu VM:n 20.12.2024 julkaisema viimeisin vuoden 2025 rahoituslaskelma
 - talousarvio 2025 sisältää yhteensä n. 23,6 miljoonan euron tasapainottamistoimet
- Vuosien 2026-2028 rahoituksen taso VM:n 23.9.2024 julkaiseman painelaskelman mukaisena ja vuoden 2029 rahoitukseen on arvoitu 0,5 % kasvu.

- Toimintakatteen kasvuprosentiksi on arvioitu omassa toiminnassa 2,5 %, erikoissairaanhoidossa 2 % ja pelastustoimessa 1 %.
- Vuoden 2025 tulos alustavan tilinpäätösennusteen mukainen 13,3 miljoonaa euroa alijäämäinen.
- Vuoden 2028 loppuun katettava alijäämä yhteensä.
 - TP 2023: -66,6 Me
 - TP 2024: -66,5 Me; kumulatiivinen alijäämä yhteensä 133,1 Me
 - TPE 2025: -13,3Me; kumulatiivinen alijäämä yhteensä 146,4 Me
 - TPE 2026: +37,7 Me; kumulatiivinen alijäämä yhteensä 108,7 Me
 - TPE 2027: +54,4 Me; kumulatiivinen alijäämä yhteensä 54,3 Me
 - TPE 2028: +54,6 Me; kumulatiivinen alijäämä yhteensä 0,3 Me

Skenaario kaudelle 2025–2028

Tarvitaan 66 miljoonan sopeutus vuosina 2025–2027 ja 18,5 miljoonan lisäsopeutus vuonna 2028, jotta kertyneet alijäämät on katettu vuoden 2028 lopussa.

KESKI-UUDENMAAN HYVINVOINTIALUE, TULOSLASKELMA 2025-2028

SKENAARIO 1, ALIJÄÄMÄT KATETTU VUODEN 2028 LOPPUUN MENNESSÄ

Ulkaiset erät

	peruskasvu				peruskasvu				peruskasvu									
	2,50 % oma toiminta				2,50 % oma toiminta				2,50 % oma toiminta									
	2,00 % esh				2,00 % esh				2,00 % esh									
	1,00 % pela				1,00 % pela				1,00 % pela									
	VUOSI 2023	VUOSI 2024	VUOSI 2025		VUOSI 2026				VUOSI 2027				VUOSI 2028					
KESKI-UUDENMAAN HYVINVOINTIALUE	TP 2023	TP 2024	TA 2025	TPE 3/2025	Muutos-% TPE 3/2025 vs. TP 2024	TS 2026 TTO pohja (peruskasvu huomioltu)	Tuottavuus- ohjelman toimenpiteet	TS 2026 TTO (päivitetty tuottavuus- ja taloudellisuusoh- jelma)	Muutos-% TS 2026 TTO vs. TPE 3/2025	TS 2027 TTO pohja (peruskasvu huomioltu)	Tuottavuus- ohjelman toimenpiteet	TS 2027 TTO (päivitetty tuottavuus- ja taloudellisuusoh- jelma)	Muutos-% TS 2027 TTO vs. TS 2026 TTO	TS 2028 TTO pohja (peruskasvu huomioltu)	Tuottavuus- ohjelman toimenpiteet	TS 2028 TTO (päivitetty tuottavuus- ja taloudellisuusoh- jelma)	Muutos-% TS 2028 TTO vs. TS 2027 TTO	
Toimintakate sitoumustasoinnain																		
Oma palvelutuotanto	-523 467 758 €	-558 280 575 €	-545 741 637 €	-560 741 637 €	0,4 %	-574 760 178 €	34 600 000 €	-540 160 178 €	-3,7 %	-553 664 182 €	31 400 000 €	-522 264 182 €	-3,3 %	-535 320 787 €	18 500 000 €	-516 820 787 €	-1,0 %	
Hyvinvointialueen johto sekä strateginen kehittäminen ja tukipalvelut	-100 856 246 €	-110 246 897 €	-101 486 826 €	-101 486 826 €	-7,9 %			0 €				0 €				0 €		
Ikäihmisten ja vammaisten palvelualue	-188 153 485 €	-207 127 908 €	-202 734 474 €	-217 734 474 €	5,1 %			0 €				0 €				0 €		
Aikuisten mielenterveys-, päihde- ja sosiaalipalvelujen sekä lasten, nuorten ja perheiden palvelujen palvelualue	-112 084 436 €	-114 377 087 €	-116 023 816 €	-116 023 816 €	1,4 %			0 €				0 €				0 €		
Terveyspalvelujen ja sairaanhoidon palvelualue	-122 373 590 €	-126 528 683 €	-125 496 521 €	-125 496 521 €	-0,8 %			0 €				0 €				0 €		
Erikoissairaanhoito	-287 752 859 €	-286 995 364 €	-290 666 000 €	-290 666 000 €	1,3 %	-296 479 320 €		-296 479 320 €	2,0 %	-302 408 906 €		-302 408 906 €	2,0 %	-308 457 085 €		-308 457 085 €	2,0 %	
Pelastustoimi	-16 300 000 €	-17 168 305 €	-18 500 000 €	-18 579 000 €	8,2 %	-18 764 790 €		-18 764 790 €	1,0 %	-18 952 438 €		-18 952 438 €	1,0 %	-19 141 962 €		-19 141 962 €	1,0 %	
TOIMINTAKATE	-827 520 616 €	-862 444 244 €	-854 907 637 €	-869 986 637 €	0,9 %	-890 004 288 €	34 600 000 €	-855 404 288 €	-1,7 %	-875 025 527 €	31 400 000 €	-843 625 527 €	-1,4 %	-862 919 834 €	18 500 000 €	-844 419 834 €	0,1 %	
Valtionrahoitus	764 699 825 €	797 968 188 €	859 735 578 €	860 311 383 €	7,8 %	899 137 744 €		899 137 744 €	4,5 %	905 221 050 €		905 221 050 €	0,7 %	909 756 653 €		909 756 653 €	0,5 %	
Rahoitustuotot ja -kulut	-178 799 €	-418 092 €	-210 000 €	-1 028 000 €	145,9 %	-950 000 €		-950 000 €	-7,6 %	-719 000 €		-719 000 €	-24,3 %	-361 000 €		-361 000 €	-49,8 %	
VUOSIKATE	-62 999 589 €	-64 894 147 €	4 617 941 €	-10 703 254 €	-83,5 %	8 183 456 €	34 600 000 €	42 783 456 €	-499,7 %	29 476 523 €	31 400 000 €	60 876 523 €	42,3 %	46 475 819 €	18 500 000 €	64 975 819 €	6,7 %	
Poistot yhteensä	-3 630 001 €	-1 623 724 €	-4 600 000 €	-2 550 000 €	57,0 %	-5 120 000 €		-5 120 000 €	100,8 %	-6 430 000 €		-6 430 000 €	25,6 %	-10 350 000 €		-10 350 000 €	61,0 %	
TIUKKAUDEN TULOS	-66 629 590 €	-66 517 871 €	17 941 €	-13 253 254 €	-80,1 %	3 063 456 €	34 600 000 €	37 663 456 €	-384,2 %	23 046 523 €	31 400 000 €	54 446 523 €	44,6 %	36 125 819 €	18 500 000 €	54 625 819 €	0,3 %	
								0 €				0 €				0		
KUMULATIIVINEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-66 629 590 €	-133 147 462 €	-133 129 521 €	-146 400 716 €	10,0 %	-143 337 259 €		-108 737 259 €	-25,7 %	-85 690 736 €		-54 290 736 €	-50,1 %	-18 164 917 €		335 083 €	-100,6 %	

Kassa ja lainakanta

Rahoituslaskelma, skenaario 1	TP 2023	TP 2024	TPE 3/2025	TS 2026 TTO	TS 2027 TTO	TS 2028 TTO
Toiminnan rahavirta						
Vuosikate	-62 999 589	-64 894 147	-10 703 254	42 783 456	60 876 523	64 975 819
Tulorahoituksen korjauserät	14 578 883	5 098 416	-18 549 039			
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-9 182 082	-7 112 983	-15 700 000	-35 560 000	-34 400 000	-22 500 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin						
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot		49 205				
Toiminnan ja investointien rahavirta	-57 602 788	-66 859 510	-44 952 293	7 223 456	26 476 523	42 475 819
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset						
Lainakannan muutokset	47 500 000	24 946 878	44 500 000	-7 000 000	-26 500 000	-42 400 000
Pitkäaikaisten lainojen lisäys			10 000 000			
Pitkäaikaisten lainojen vähennys			-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos	47 500 000	24 946 878	35 500 000	-6 000 000	-25 500 000	-41 400 000
Oman pääoman muutokset		-7 882 223				
Muut maksuvalmiuden muutokset	-42 311 003	34 025 789				
Rahoituksen rahavirta	5 188 997	51 090 444	44 500 000	-7 000 000	-26 500 000	-42 400 000
Rahavarojen muutos	-52 413 790	-15 769 066	-452 293	223 456	-23 477	75 819
Rahavarojen muutos						
Rahavarat 31.12.	16 306 641	537 575	85 282	308 738	285 261	361 080
Rahavarat 1.1.	68 720 432	16 306 641	537 575	85 282	308 738	285 261
Lainakanta 31.12.	47 500 000	72 446 878	135 000 000	128 000 000	101 500 000	59 100 000
, josta lyhytaikainen	47 500 000	72 446 878	107 946 878	101 946 878	76 446 878	35 046 878
Laskennallinen lainanhoitokate	-12,8	-8,2	-0,7	3,2	5,6	10,2

